

Posílení zpětné vazby a společného zážitku v Závodu vlčat a světlušek

Doprovodný metodický materiál

Oproti předchozím ročníkům jsme se rozhodli klást důraz na dvě témata:

- a) **společný zážitek**, tj. jeden z cílů závodů,
- b) **uchopení zpětné vazby** jako důležité součásti výchovy a samotné akce.

Cílem této doprovodné metodiky je odpovědět na otázky, které vás možná napadly při čtení pravidel ZVaS 2020. Pokud i poté budete váhat, jak naplnění cílů či zpětnou vazbu správně pojmout, určitě nám napište na zvas@skaut.cz.

A teď si pojďme přiblížit jednotlivé cíle ZVaS (právě s důrazem na výše zmíněná témata):

1) Prožití radostného setkání/společného zážitku

Prožít radostné setkání (společný zážitek) s ostatními vlčaty a světluškami i vedoucími – tak, aby to bylo přínosem pro region dle úrovně kola.

(Podpora sounáležitosti se skautským hnutím přesahující oddíl).

Co nám o zážitku říkají pravidla ZVaS:

66. Naplnění cíle ZVaS: společný zážitek

- a. Během akce je zařazena aktivita na seznámení vlčat, světlušek i vedoucích.

Aktivita na seznámení účastníků naplňuje 1. cíl ZVaS. Aktivita umožňuje kontakt s ostatními vlčaty a světluškami z jiných oddílů či středisek. Účelem těchto aktivit je kromě setkání s ostatními vlčaty a světluškami i rozvoj sounáležitosti se skautským hnutím mimo domovský oddíl (smečku, roj). Může se jednat například o společnou hru (bojovka, získávání informací o účastnících, poznávání okolí), společnou práci, kreativní činnost ve spolupráci více šestek apod.

Aktivita by měla být zaměřena i na poznávání vedoucích mezi sebou a vést k výměně zkušeností, inspirace a kontaktů.

(...)

67. Naplnění cíle ZVaS: symbolický rámec

(...)

- g. Před ukončením kola ZVaS se uskuteční vyvrcholení akce, při kterém šestky zažijí společný prožitek z oblasti symbolického rámce.

Zařazení závěrečného vyvrcholení akce naplňuje 1. a 2. cíl akce – prožití radostného setkání (společný zážitek, např. v podobě hry symbolického rámce) s ostatními vlčaty, světluškami, vedoucími a pořadateli a zažití celodenní aktivity zasazené do symbolického rámce.

Jak to vypadá v praxi?

Pokud jste již ZVaS (několikrát) pořádali, jistě si říkáte, to je jasné, to tam máme. Zkuste se však, prosím, ještě jednou zamyslet nad aktivitami, které v rámci akce včleňujete do programu. Skutečně směřují k cíli, který mají naplňovat? Nebo je plánujete takříkajíc halabala, jen aby tam něco bylo? Níže uvádíme postřehy, jak nad tímto cílem uvažovat.

- **Co společné setkání přináší vlčatům či světluškářům/vedoucím?**
 - Pro mnohé se jedná o první uvědomění si, kolik skautských kamarádů/ek mají i mimo svou šestku/roj/oddíl.
 - Setkání vedoucích v rámci základního, krajského, celostátního kola.
 - Možnost navázat spolupráci, domluvit společné aktivity.
 - Výměna zkušeností, her, nápadů na program.
 - Inspiraci na výrobky a nápady u rukodělných aktivit.
 - Zajímavé zážitky při hrách vnořených do symbolického rámce.
- **Aktivity k prožití společného zážitku**
 - Aktivity na utužení šestky – společný zážitek.
 - Aktivity s hromadnou účastí – společná hra, nástupy, aj.
- **Přespání – posiluje společný zážitek**
 - Pokud nemá organizátor možnost zorganizovat akci s přespáním, je jednodenní skvěle organizačně odvedený závod dobrým řešením pro danou výchovnou jednotku. Nicméně si myslíme, že při akci s jedním a více přespáními mají účastníci větší šanci na prožití společného zážitku:
 - Při organizaci jednodenní akce má pořadatel méně prostoru zrealizovat aktivity pro „zažití“ širšího skautského společenství (např. neproběhne společná hra, jíž se účastní namíchané skupiny vlčat a světlušek, při základním/krajském kole se nestihne ani společný večerní oheň, ...). Častá jsou kola v poklusu („míně času na zpracování zážitků, je třeba si honem něco vyrobit, vyzkoušet si lanovou aktivitu a uháníme na vlak“).
 - A teď druhý pohled – akce s alespoň jedním přespáním – světluška/vlče přijede na akci, zkusí aktivity kolem, projde závodní trať, večer sedí se šestkou u ohně a hrají scénky, které si měli nachystat na téma Zvonilka v džungli, ráno po vyhlášení výsledků si všichni zahrají tematickou hru a vysvobodí Zvonilku z džungle a odjíždí plni zážitků domů.
 - Dvě přespání mohou mít i základní kola, navázání místních vazeb je velice důležité, kluci a holky se budou vídat později na okresních akcích, rádcovských kurzech, ...
 - Možnosti přespání se odvíjí od zkušeností a možností pořadatelů. Zkuste si říct, jak by to šlo, než jak by to nešlo. Využijte příležitosti prohloubit vazby mezi vedoucími, navázat nová přátelství a utužit šestky a oddíly společným zážitkem.

Zážitek a radostné setkání jsou vždy výsledkem práce velké skupiny organizátorů, které dané kolo ZVaS připravují, jak dovedou nejlépe. Jak poznám, že setkání bylo radostné? Zde jde spíše o atmosféru akce, která má být motivační, pozitivní, zajímavá a každý si z ní odnese nějaký prožitek, nová přátelství a uvědomění si svého místa v šestce/roji/smečce. Úspěch či neúspěch akce neleží jen na organizátorech,

ale na každém jednom vedoucím, rozhodčím a na samotných účastnících. Velký vliv mají vedoucí, kteří svými názory ovlivňují vlčata a světlušky. **Moc bychom si přáli, aby ZVaS nebyl jen závod s cílem vyhrát, ale akce, při které se oddíly poznávají, kamarádí a domů si odnáší právě pocit společného prožitku.**

2) Posílení symbolického rámce

Zažít minimálně celodenní aktivitu zasazenou do symbolického rámce.

(Podpora používání symbolického rámce v oddílech).

Příběh se symbolickým rámcem je pro věkovou kategorii vlčat a světlušek velice důležitý, je akcentován v již vyzkoušeném materiálu Kuchařka symbolického rámce. Cíl je daleko komplexnější, může být naplňován jak v rámci disciplín, kdy samotné aktivity mohou být upraveny podle symbolického rámce, tak v doprovodném programu a doplňkových hrách, které mohou mít podtext symbolického rámce. Je na rozhodnutí organizátorů, jak akci pojmu, do jaké míry jí bude symbolický rámec prostupovat a jaký příběh zvolí.

3) Schopnost poradit si se situacemi dnešního světa

Vyzkoušet si schopnost poradit si se situacemi dnešního světa – maximální náročnost je dána kompetencemi v nejvyšším stupni stezky vlčat a cestičky světlušek.

(Podpora používání stezky vlčat/cestičky světlušek v oddílech.)

Třetí cíl ZVaS nás vede ke konkrétním disciplínám, které simulují běžné či krizové situace, s nimiž se světlušky a vlčata/kluci a holky mohou setkat. Kromě toho, že si účastníci závodu vyzkouší tyto situace řešit, měli by si také odnést poučení a poznatky pro další rozvoj. Získávání zpětné vazby formou bodového hodnocení je svou nekonkrétností těžko uchopitelné. Snažme se proto klást důraz na to, aby šestka během závodu získala kvalitativně pojatou slovní zpětnou vazbu.

Tím, že vlčata a světlušky vedeme k tomu, aby dokázali dávat a přijímat zpětnou vazbu, je učíme cenné schopnosti (sebe)hodnocení. Jak na to? Dále v textu přinášíme vysvětlení, jak byla změna zamýšlena, a tipy, jak zpětnou vazbu správně poskytnout.

Posílení zpětné vazby

Co nám o zpětné vazbě říkají pravidla ZVaS:

68. Zakončení kola ZVaS opět proběhne na slavnostním nástupu všech účastníků (v kroji, pokud tomu nebrání symbolický rámec kola), na kterém je provedeno vyhodnocení.

(...)

- d) Je doporučeno, aby pamětní list nebo diplom obsahoval zpětnou vazbu vyzdvihující nejméně tři kvality, ve kterých šestka v průběhu závodu vynikala a také jedno doporučení, v čem se šestka může zlepšit.

Uvedení výše zmíněných slov předá šestkám a jejich šestníkům/šestnicím cennou zpětnou vazbu, která může být zároveň motivací k další práci šestky. Konkrétní tipy na podávání zpětné vazby jsou popsány v [doprovodných metodických materiálech](#) na webu závodu.

Zapsání zpětné vazby na diplom je možné delegovat na doprovod šestky, což ušetří organizátorům akce čas.

(...)

75. Vlčata a světlušky jsou hodnoceny v souladu se symbolickým rámcem daného kola (nálepky, kamínky, ...). Získané body i stručné slovní hodnocení, v čem šestka vynikala či co se jí naopak nedařilo, jsou zaznamenány do průvodky i u rozhodčích na stanovišti (zdvojení zaznamenaných informací).

Slovní hodnocení by mělo být maximálně několik slov. Slouží k poskytnutí zpětné vazby, která poslouží šestce jako podklad pro další práci a rovněž jako motivace.

Během závodu, vždy po skončení úkolu, je žádoucí poskytnout šestce (hodnotící) zpětnou vazbu, která tak – díky přímé návaznosti na výkon – bude maximálně účinná. Dalším požadavkem je, aby byla zpětná vazba uchována a mohla z ní šestka čerpat pro své další směřování.

Jak to vypadá v praxi?

Provedené změny se do příprav závodu promítnou ve třech fázích:

- 1) **Mít materiály pro sběr zpětné vazby.** Na [webu závodu](#) si kromě *Průvodky pro šestku* můžete stáhnout i *Průvodku pro doprovod šestky*, která je navržena pro sběr zpětné vazby. Podobně zde najdete *Záznamovou kartu stanoviště*, kde je nyní větší prostor pro zaznamenávání slovní zpětné vazby šestce.
- 2) **Podávání a zaznamenávání zpětné vazby na stanovišti.** Po skončení úkolu na stanovišti si šestka s doprovodem a vedoucím stanoviště dají zpětnou vazbu. Doporučený postup a tipy na otázky uvádíme níže. Doprovod šestky i rozhodčí na stanovišti si zaznačí výsledek (ideálně ve formě tří věcí, co se jim podařilo a jednoho doporučení na zlepšení) do svých průvodek.
- 3) **Vyhodnocení zpětné vazby.** Po doběhnutí šestky se na základě četnosti/síly zpětných vazeb v průvodce doprovodu vytvoří pro danou šestku souhrnná zpětná vazba, která se napíše na diplom či pamětní list, který šestka obdrží při vyhlášení výsledků závodu.

Jak provádět zpětnou vazbu na stanovišti?

Zpětná vazba dotýká hned tří skupin zúčastněných, proto tento krok, prosím, nepodceňte a věnujte mu dostatečnou pozornost u každé z nich (tj. rozhodčích, průvodců i dětí).

A) ROZHODČÍ NA STANOVIŠTI

Je důležité si uvědomit, že je *vaším* cílem podat zpětnou vazbu. Tedy vy chcete posouvat šestku dál skrze to, co si při společném času řeknete. Dáváte šestce jakýsi „dárek“: cenné informace o tom, jak si její členky/členové vedli, co jste vy jako nezávislí pozorovatelé vysledovali z jejich chování, které si oni sami nemuseli uvědomit či zaznamenat. Myslete na to, že vaše zpětná vazba má být tzv. konstruktivní – vést ke zlepšení, dávat doporučení, posouvat dál.

Jak postupovat?

Během činnosti šestku pečlivě pozorujte a dobře prozkoumejte i výsledek její práce. Porovnejte výkon s předem stanovenými kritérii stanoviště s ohledem na kompetence, které má stanoviště rozvíjet (viz dokument Disciplíny ZVaS). Mějte také na paměti sdílené kompetence, které lze v rámci závodu dobře sledovat (viz soupis v tab. 2 v dokumentu Disciplíny ZVaS).

Provedení závodu (zejména vlivem časových omezení) často nemusí vytvářet ideální prostředí pro podávání rozsáhlejší zpětné vazby. Přesto zkuste aplikovat tyto 2 kroky¹:

1) Nejdříve se ptejte šestky

- Snažte se klást **otevřené** otázky nebo se u **uzavřených** doptejte na konkrétní případy a důvody.

Jaký máte pocit z dokončení úkolu?

Co se vám povedlo?

Jak jste se rozhodovali po tom, co se stalo to či ono?

Pomohlo nebo ulehčilo vám řešení úkolu, že někdo (konkrétní) něco (konkrétního) udělal? Co to bylo?

Udělal byste příště něco jinak? Co?

- Můžete klást otázky **nepřímé**, směřující na celou skupinu, či **přímé** na jednotlivce. Volte dle situace. Můžete klást otázky **nepřímé**, směřující na celou skupinu, či **přímé** na jednotlivce. Volte dle situace.
- Není-li skupina příliš komunikativní na nepřímé otevřené otázky (k tomu může dojít zejména ze začátku), rozmluvte ji uzavřenou otázkou (nad kterou nemusí tak hluboce přemýšlet a poté se doptávejte).

¹ Kroky lze kombinovat: 1) v reakci na to, co řekne šestka rovnou sdělíte i vaši zpětnou vazbu; 2) necháte nejdříve hovořit šestku na daná témata a pak zase hovoříte vy; 3) v kombinaci 1)+2). Volte optimální scénář dle situace.

2) Pak reagujte vy

Zásady, které je dobré dodržovat:

- **Naslouchání.** Reagujte na to, co zaznělo od šestky a rozvíjejte to, co říkají. Vytváří se tak přirozená kontinuita dialogu. Dialog je velmi cenný pro tvorbu pocitu rovnocennosti a ochoty přijímat další názory.
- **Popisný jazyk.** Postupně konkrétně popište, co jste viděli v průběhu jejich práce a jak vypadá výsledek. Spolehejte na své smysly. Popište nejdříve zdařilé věci.

např. *“Viděl jsem, že jste si na začátku rozdělili úkol. Lišák rychle nasekal tenké třísky a při práci dodržoval pravidla bezpečnosti. Oheň se vám podařilo rozdělat bez použití papíru. Musím ocenit, že jste také připravili dostatek paliva pro rozdělávání i udržování ohně.”*

x nepopisná zpětná vazba: *“To se vám povedlo, oheň jste rozdělali výborně.”*

- **Prostor k odhalení chyb.** Po zdařilých věcech, přesuňte pozornost na prvky práce, které se nezdařily. U nich je vhodné pokládat otázky, kterými šestku směřujete k objevení nedostatků.

např. *“Dřevo, které má na sobě zelené jehličí, je ještě syrové, to znamená, že obsahuje hodně vody. Použili byste ho i příště k rozdělávání ohně? Také jsem si všiml, že Lasička a Ježek stáli několik minut stranou - napadá vás, jak by se mohli zapojit?”*

- **Autentické emoce a popisný jazyk.** Chcete-li vyjádřit nějakou vaši emoci ze situace, snažte se vyhnout předčasnému hodnocení, ale vyjádřete autentickou emoci, kterou to ve vás vyvolalo a přesný popis situace.

např. *„Měl jsem strach, když Lišák podával Veverce sekeru s ostřím natočeným k ní.“*

x předčasné hodnocení: *“Vůbec sis nevšimnul, že ohrožuješ Veverku!”*

- **Formulace do budoucna.** V některých případech je příjemci příjemnější, když je zpětná vazba formulována do budoucna.

např. *„Dohodněme se, že nebudeme mluvit o lidech, kteří tu nejsou“.*

- **Možnost ovlivnit situaci.** Zpětná vazba by měla být vždy poskytována k chování, které lze ovlivnit. Je zbytečné dávat zpětnou vazbu např. ke kokaíně.

B) DOPROVOD

Zapojení doprovodu do tvorby zpětné vazby není povinné, avšak kromě samotného zaznamenávání výsledků do průvodky je vaše přítomnost po celou dobu velmi cenným bonusem. Pobídněte doprovody, aby čas, který spolu s hlídkou tráví, využily k rozhovorům o emocích a zážitcích, které si členky/členové šestky ze stanoviště odnášejí.

Podobně jako se tomu dělo na stanovišti, může jim doprovod podat zpětnou vazbu. V dokumentu Průvodka pro doprovod je k tomu vyhrazený prostor. Doprovod si může všimnout věcí, které se neodehrávají na stanovišti, ale při čekání nebo na cestě: např. šetrného chování šestky (zacházení s odpadky, hluk v lese, úcta k živým tvorům a přírodninám), chování členek/členů šestky k sobě navzájem. **Také si snadněji všimne projevů sdílených kompetencí, které závod rozvíjí. Je proto vhodné vybavit doprovod jejich seznamem vytvořeným v dokumentu Disciplíny ZVaS (tab.č. 2).**

C) ŠESTKA

Je možné, že pro některé šestky bude přijímání a poskytování zpětné vazby zcela novou „disciplínou“. Přesto (i právě proto) vás chceme povzbudit v tom, abyste tento návyk začali pěstovat skrze zážitek na ZVaS a věnovali mu dostatečnou pozornost.

Mějte na paměti, že tím u vlčat a světlušek rozvíjíte schopnost (sebe)hodnocení (viz projev kompetence: *„Umí říci, co se mu/ji v programu oddílu líbilo a nelíbilo a proč, učí se přijímat hodnocení ostatních a přiměřeně na něj reagovat.“* (Můj domov: Moje šestka)). Tvorbou dialogu mezi šestkou a vámi během zpětné vazby také podporujete lepší přijetí výsledku a tím např. posilujete projev kompetence: *„Umí si vytvořit vlastní názor a respektuje názor druhých. Dokáže naslouchat ostatním.“*

Šestky upozorněte na to, že ke zpětné vazbě bude docházet, a naznačte, jak proces během závodu bude probíhat. Zdůrazněte, že:

- probíhá po napsání bodů, takže již neovlivňuje bodové hodnocení,
- má smysl se do ní bez strachu a aktivně zapojovat,
- se díky ní dozví, jak se dále zlepšovat – že je to pomyslný dárek právě pro ně!